

604 - SÜNNETİN HUCCET OLDUĞUNA DÂİR ŞER'Î DELİLLER

Soru

Bizim, sünnete mi yoksa sadece Kur'an'a mı uymamız gerekir? Müslüman belirli bir mezhebe uymak zorunda mıdır?

Detaylı cevap

Birinci soru, ciddi bir müslümana çok ilginç ve dehşete düşüren bir durum arz etmektedir. Apaçık, gün gibi ortada olduğu ve herkes tarafından kabul edilen ve dînin esaslarından sayılan bir şey nasıl olur da soru sorma konusu olabilir?

Fakat soru sorulduğuna göre, -Allah Teâlâ'dan yardım dileyerek- sünnetin huccet oluşu, sünnete uymanın farz oluşu, sünnetin önemi ve sünneti reddedenin hükmü konusunda şu şer'î köklü ilmi sunuyoruz. Bu şer'î köklü ilim, sünnet konusunda insanları şüpheye düşürenlere ve kendilerini Kur'ancılar olarak adlandıran -ki Kur'an onlardan berîdir- sapık tâifenin mensuplarına bir cevap niteliğindedir.

Yine, bu şer'î köklü ilim, -Allah'ın izniyle- bu konuda hakkı öğrenmek isteyen herkese faydalı olacaktır.

Sünnetin huccet oluşuna dâir deliller:

Birincisi: Kur'an-ı Kerim bir çok yönden sünnetin huccet olduğuna delâlet etmiştir.

1.Allah Teâlâ, rasûlüne itaati, kendisine itaatten saymıştır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

[سورة النساء الآية : 80] (مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّىٰ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا)

“Kim Rasûl'e itaat ederse, Allah'a itaat etmiş olur. Kim de (Allah'a ve Rasûlüne itaat etmekten) yüz çevirirse, (bil ki Ey Muhammed!) Biz, seni onların üzerine bir gözetleyici olarak göndermedik.” [1]

2. Allah Teâlâ kendisine itaati, rasûlüne itaat ile birlikte zikretmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ)
[سورة النساء الآية: 59] (إن كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا

“Ey îmân edenler! Allah’a itaat edin. Rasûle de (hak olarak getirmiş olduğu şeylere) uyun. (Allah’a isyanı emretmediği sürece) sizden olan (müslüman) idârecilere de itaat edin. Aranızda herhangi bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz, gerçekten Allah’a ve âhîret gününe îmân ediyorsanız, o konuda hüküm vermek için, onu Allah’(ın kitabı Kur’an)a ve elçisi (Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-’in sünneti)ne götürün.Allah’(ın kitabı Kur’an)a ve elçisi (Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-’in sünneti)ne götürmek; sizin için (ayrılığa düşüp görüşlerinize hareket etmenizden) daha hayırlı, sonuç bakımından da daha güzeldir.” [2]

3. Allah Teâlâ, rasûlünün emrine aykırı hareket etmekten şiddetle uyarılmış ve ona karşı gelen kimseyi cehenneme sokmakla tehdit etmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

(لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًا فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ)
[سورة النور من الآية: 63] (عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

“O'nun (Rasûlullah’ın) emrine aykırı hareket edenler, başlarına bir belânın gelmesinden veya âhîrette acıklı bir azâba uğratılmalarından sakınsınlar.” [3]

4. Allah Teâlâ, rasûlüne itaat etmeyi, îmânın gereklerinden, ona aykırı hareket etmeyi ise nifakın alâmetlerinden saymıştır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

(فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا)
[سورة النساء الآية: 65]

"Hayır! Rabbine yemîn olsun ki (Ey Muhammed!) Onlar kendi aralarında çıkan anlaşmazlıklarda (hayatta iken) seni, (vefatından sonra da sünnetini) hakem kılıp sonra da senin verdiği hükme içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan ve ona tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça, îmân etmiş olmazlar." [4]

5.Allah Teâlâ, Allah ve rasûlünün çağrısına uymayı kullarına emretmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ
[سورة الأنفال الآية: ٢٤] (تُحْشَرُونَ

"Ey îmân edenler! Size hayat verecek (haktan olan) şeylere sizi çağırdıkları zaman Allah'a ve Rasûlüne icâbet edin.(Ey mü'minler!) Bilin ki Allah, kişi ile kalbi arasına girer ve (kıyâmet günü) siz mutlaka O'nun huzurunda toplanacaksınız." [5]

6.Allah Teâlâ, aralarında herhangi bir konuda anlaşmazlık ve ihtilafa düştüklerinde onu halletmek için Allah'a ve rasûlüne götürmeyi kullarına emretmiştir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ
[سورة النساء من الآية: 59] (إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا

"Aranızda herhangi bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz, gerçekten Allah'a ve âhîret gününe îmân ediyorsanız, o konuda hüküm vermek için, onu Allah'(ın kitabı Kur'an)a ve elçisi (Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünneti)ne götürün.Allah'(ın kitabı Kur'an)a ve elçisi (Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünneti)ne götürmek; sizin için (ayrılığa düşüp görüşlerinize hareket etmenizden) daha hayırlı, sonuç bakımından da daha güzeldir." [6]

İkincisi: Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünneti bir çok yönden sünnetin hucdet olduğuna delâlet etmiştir.

1. Ebu Râfi'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olduğuna göre, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

لَا أَلْفَيْنِ أَحَدِكُمْ مُتَكِنًا عَلَى أَرِيكَتِهِ يَأْتِيهِ أَمْرٌ مِمَّا أَمَرْتُ بِهِ أَوْ نَهَيْتُ عَنْهُ فَيَقُولُ: لَا أَدْرِي مَا وَجَدْنَا فِي كِتَابِ اللَّهِ. ([رواه الترمذي وأبو داود وابن ماجه بسند صحيح] اتَّبَعْنَاهُ)

“Sizden birinizi koltuğuna yaslanmış bir halde, kendisine yapmasını emrettiğim veya yapmaktan yasakladığım bir şey hakkında sorulduğunda: 'Ben, Kur'an'da neyi bulursak ona uyarız, başkasını bilmem' diyerek sünnetimi inkâr ettiğini görmeyeyim.” [7]

2. İrbâd b. Sâriye'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olduğuna göre, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

أَيَحْسَبُ أَحَدُكُمْ مُتَكِنًا عَلَى أَرِيكَتِهِ، قَدْ يَظُنُّ أَنَّ اللَّهَ لَمْ يُحَرِّمْ شَيْئًا إِلَّا مَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ، أَلَا وَإِنِّي وَاللَّهِ قَدْ وَعَظْتُ وَأَمَرْتُ وَنَهَيْتُ عَنْ أَشْيَاءٍ إِنَّهَا لَمِثْلُ الْقُرْآنِ أَوْ أَكْثَرُ ([رواه أبو داود])

[رواه أبو داود]

“Sizden biriniz koltuğuna yaslanmış bir halde, Allah Teâlâ bu Kur'an'da haram kıldığı şeylerden başkasını haram kılmadığını mı zannediyor? Dikkat edin! Allah'a yemîn olsun ki ben, bazı şeyleri vaaz ettim ve emrettim, bazı şeylerden de yasakladım. Hiç şüphesiz (gizli vahiy yoluyla benim lisanımla) emrettiğim ve yasakladığım bu şeyler, miktar olarak Kur'an gibidir, hatta Kur'an'dan da fazladır.” [8]

3. Yine, İrbâd b. Sâriye'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olduğuna göre, o şöyle demiştir:

صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ، ثُمَّ أَقْبَلَ عَلَيْنَا فَوَعظَنَا مَوْعِظَةً بليغةً، ذَرَفَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ، وَوَجِلَتْ مِنْهَا الْقُلُوبُ، فَقَالَ قَائِلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! كَأَنَّ هَذِهِ مَوْعِظَةٌ مُودَعٍ فَمَاذَا تَعْهَدُ إِيْنَا؟ فَقَالَ: أَوْصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَإِنْ عَبْدًا حَبَشِيًّا. فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ بِغَدِي فَسَيَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا، فَعَالِيكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الْمَهْدِيِّينَ الرَّاشِدِينَ، تَمَسَّكُوا بِهَا، وَعَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ، وَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ، فَإِنَّ كُلَّ مُحَدَّثَةٍ بِدْعَةٌ، وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ. ([رواه أبو داود])

“Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- birgün bize namaz kıldırdı.Sonra bize yüzünü döndü ve bize, gözyaşlarının aktığı ve kalplerin ürperdiği, beligi bir öğüt verdi. Orada

bulunanlardan birisi: Ey Allah'ın elçisi! Sanki bu, vedâ eden kimsenin öğüdü gibiydi. O halde bize neyi tavsiye edersiniz? diye sordu. Buyurdu ki: Allah Teâlâ'dan korkmanızı ve başınızdaki emir habeşli siyah bir köle bile olsa ona itaat etmenizi vasiyet ediyorum. Zirâ sizden kim, benden sonra yaşarsa, dînde çok ihtilaflar görecektir. Bu sebeple benim sünnetime ve hidâyeti bulmuş râşid halifelerimin sünnetine sarılın. Onlara azı dişlerinizle sarılırcasına sarılın. Dînde sonradan çıkarılan şeylerden sakının. Çünkü dînde sonradan çıkarılan her şey, bid'attır, her bid'at da dalâlettir (sapıklıktır).” [9]

Üçüncüsü: İslâm âlimlerinin icmâi, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetinin hucet olduğuna delâlet etmiştir.

Nitekim İmam Şâfiî -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Ben, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'den haber verildiği halde onun haberini kabul etmeyen, onunla yetinmeyen ve onu sünnet olarak isbat etmeyen sahâbe ve tâbiînden hiç kimse bilmiyorum. Kendileriyle aynı çağda bulduğumuz tâbiînden sonraki nesil olan etbâu't-tâbiîn de böyle yapmışlardır. Onların hepsi, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'den gelen haberi isbat etmişler ve onu sünnet saymışlardır. Sünnete uyan kimse methedilmiş, ona aykırı hareket eden kimse ise yerilmiştir. Bize göre bu mezhepten (yoldan) ayrılan kimse, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in ashâbı ile onların ardından günümüze kadar gelen ilim ehlinin yolundan ayrılmış ve cehâlet ehlinden sayılmıştır."

Dördüncüsü: İnsan akli, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetinin hucet olduğuna delâlet etmiştir.

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in Allah'ın elçisi oluşu, onun haber verdiği her şeyi tasdik etmeyi ve emrettiği her konuda ona itaat etmeyi gerektirir.

Herkesçe kabul edildiği gibi, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Kur'an-ı Kerim'in yanında birçok şeyi haber vermiş ve birçok konuda hüküm vermiştir. Sünnete bağlı kalmanın ve ona icâbet etmenin gerekliliği konusunda onunla Kur'an-ı Kerim'i birbirinden ayırmanın hiçbir delili yoktur. Aksine bu, bâtil bir ayırımdır. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in haberinin tasdik edilmesi gerekir. Aynı şekilde ona itaat etmek de gereklidir.

Hadisin huccet oluşunu inkâr eden kimse, dînen delilleriyle bilinen bir konuyu inkâr ettiğinden dolayı kâfirdir.

Müslüman belirli bir mezhebe uymak zorunda mıdır? Sorusuna gelince, bu gerekli değildir. Müslümanların avam tabakasından olan herkes, kendisine fetvâ veren müftüsünün mezhebindedir. Buna göre o kimse, ilim ehlinen güvendiği kimselere sorup fetvâ alması gerekir. Bir kimse, görüşleri delillerle birbirinden ayırt edebilen şer'î bir ilim talebesi ise, bu takdirde ilim ehlinin tercih ettiği görüşe, Kur'an ve sünnetten sahih delili ile uyması gerekir.

Bu kimsenin, bilinen dört mezhepten belirli bir mezhebe uyması, câizdir. Eğer bir konuda hak kendi mezhebinin hilafına ise, bu takdirde -başka bir mezhepten de olsa- kendi mezhebine aykırı hareket ederek hakka uyması gerekir. Çünkü bundan kasıt, Kur'an ve sünnet olarak bilinen hakka uymaktır. Dört mezhep, şer'î hükümleri öğrenmek için Kur'an ve sünnete delâlet eden yollardır. Yoksa dört mezhebin kendisi, Kur'an ve sünnet değildir.

Allah Teâlâ'dan bize hakkı hak olarak gösterip ona uymayı, bâtılı da bâtıl olarak gösterip ondan sakınmayı nasip etmesini niyaz ederiz.

Allah Teâlâ, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e salât ve selâm eylesin.

الحاشية السفلية

الحاشية السفلية

↑ 1 Nisâ Sûresi: 80

↑ 2, Nisâ Sûresi: 59

↑ 6

↑ 3 Nûr Sûresi: 63

↑ 4 Nisâ Sûresi: 65

↑ 5 Enfâl Sûresi: 24

↑ 7 Tirmizî, Ebu Dâvûd ve İbn-i Mâce sahîh bir senedle rivâyet etmişler, Tirmizî 'hadis hasendir' demiştir. Bknz: Sahihu Suneni't-Tirmizî, hadis no: 2663

↑8 Ebu Dâvûd, 'Kitabu'l-Harac ve'l-İmâre ve'l-Fey'

↑9 Ebu Dâvûd, 'Kitabu's-Sunne'